

Poskytování údajů o území

v oblasti ochrany přírody a krajiny

Jan Votrubec, Michael Hošek

Autoři si kladou za cíl seznámit čtenáře s novým institutem v rámci stavebního zákona, jehož účelem je standardizace a povinnost poskytování relevantních informací odpovědnými subjekty jako podkladů pro tvorbu územně-plánovací dokumentace (ÚPD). Důraz je kladen na výčet informací poskytovaných v rámci ochrany přírody, které se tak stávají nedílnou součástí ÚPD, a problémy při plnění této povinnosti ze strany poskytovatele.

Údaje o území a územně analytické podklady

Dne 1. 1. 2007 nabyl účinnosti zákon č. 183/2006 Sb. o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon) a jeho prováděcí vyhláška č. 500/2006 Sb. Tím vznikla vybraným subjektům v rámci státní správy i podnikatelského sektoru (správci infrastruktury) povinnost poskytovat tzv. údaje o území (ÚÚ) tzv. pořizovatelům územně analytických podkladů (ÚAP). V oblasti ochrany přírody se povinnost týká všech úrovní orgánů ochrany přírody od Ministerstva životního prostředí až po pověřený obecní úřad, včetně AOPK ČR.

Podle § 27, odst. 2 stavebního zákona údaje o území jsou informace nebo data o

- stavu území,
- právech, povinnostech a omezeních, které se vážou k určité části území (např. k ploše, pozemku, přírodnímu útvaru nebo stavbě) a která vznikla nebo byla zjištěna zejména na základě právních předpisů,
- záměrech na provedení změn v území.

ÚÚ zahrnují také informace o jejich vzniku, pořízení, zpracování, případném schválení nebo nabytí platnosti a účinnosti uváděné v průvodním formuláři, tzv. pasportu údaje o území. ÚÚ jsou podkladem pro pořízení územně analytických podkladů.

ÚAP jsou od roku 2007 novým nástrojem územního plánování. Podle stavebního zákona patří mezi územně-plánovací podklady, zjišťují a vyhodnocují stav a vývoj území. Slouží zejména jako podklad pro pořizování politiky územního rozvoje, územně-plánovací

dokumentace, jejich změn a aktualizací, dále jako podklad pro vyhodnocování vlivu ÚPD na udržitelný rozvoj, posuzování vlivu záměrů na životní prostředí, poskytování územně-plánovacích informací a v neposlední řadě jsou podkladem pro rozhodování stavebních úřadů v územích obcí, které nemají platný územní plán. Jedná se tedy o velmi silný nástroj, kterým poskytovatelé údajů o území určují základní limity využití území.

Podle metodického pokynu MMR (ÚÚR MMR, 2007) jsou územně analytické podklady obdobou průzkumů a rozborů podle zrušeného zákona č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu. Na rozdíl od bývalé praxe, kdy se stav území zjišťoval jednorázově pouze za účelem zpracování územně-plánovací dokumentace, jsou však ÚAP povinně pořizovány a průběžně aktualizovány pro celé území České republiky.

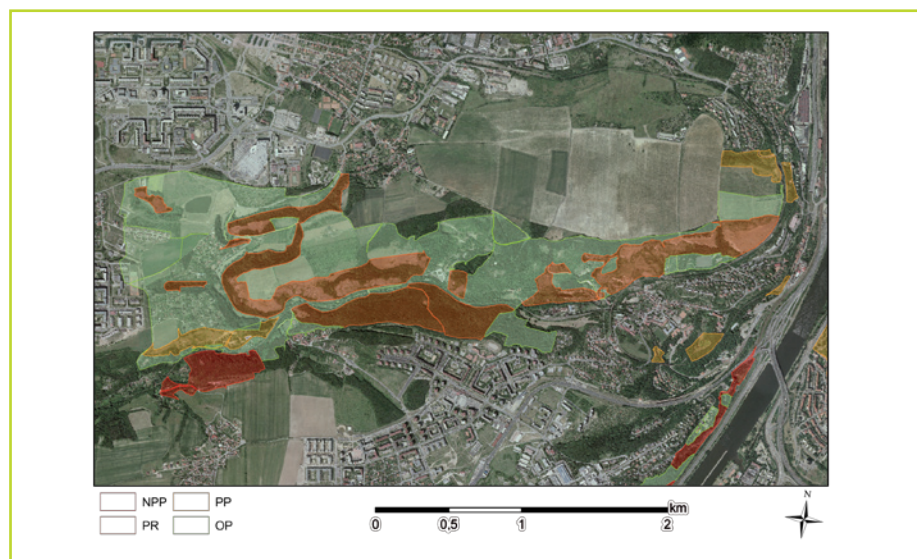
Existují dva typy ÚAP (obcí a krajů) a dvě skupiny ÚÚ. Územně analytické podklady obcí pořizují obecní úřady obcí s rozšířenou působností (úřady územního plánování) pro svůj správní obvod a Ministerstvo obrany (újezdni úřady) pro území vojenských újezdů na základě ÚÚ vyjmenovaných v části A přílohy č. 1 vyhlášky č. 500/2006 Sb. ÚAP krajů pořizují krajské úřady pro území kraje na základě ÚÚ vyjmenovaných v části B téže

přílohy a s využitím ÚAP obcí. Poskytované ÚÚ týkající se ochrany přírody jsou uvedeny v tabulkách 1 a 2.

Podle ustanovení § 27, odst. 3 stavebního zákona jsou poskytovatelé ÚÚ povinni poskytovat pořizovateli data bezodkladně po jejich vzniku, nebo po jejich zjištění, a zodpovídají za jejich správnost, úplnost a aktuálnost. Poskytovatel údajů, který nesplní povinnost podle § 27, odst. 3, nebo prokazatelně neupozorní na nesprávnost údajů o území použitých v územně analytických podkladech, je ze zákona povinen uhradit z toho vyplývající náklady na aktualizaci a změny územně-plánovací dokumentace a na aktualizaci územně analytických podkladů.

První vlna poskytování ÚÚ proběhla na konci roku 2007. Od té doby jsou poskytovatelé povinni průběžně předávat aktualizace dat, u kterých došlo ke změnám. Pořizovatel pak průběžně aktualizuje ÚAP na základě aktualizovaných a nových údajů o území, průzkumu území a dalších informací a každé dva roky pořídí jejich úplnou aktualizaci.

Stavební zákon ukládá pořizovatelům nejpozději 18 měsíců od pořízení ÚAP nebo od jejich poslední úplné aktualizace pořídit návrh nové úplné aktualizace, doručit oznámení o aktualizaci ÚAP poskytovatelům ÚÚ

Mnohá chráněná území na okrajích velkých měst jsou pod zvýšeným tlakem okolní rozrůstající se zástavby. Pro zajištění ochrany těchto lokalit je mj. důležité včasné poskytování aktuálních a kvalitně zpracovaných údajů o území pořizovatelům ÚPD.

a vyzvat je k potvrzení správnosti, úplnosti a aktuálnosti použitých ÚÚ ve lhůtě do tří měsíců. Pokud tak poskytovatel ÚÚ neučiní v této lhůtě, má se za to, že jejich správnost, úplnost a aktuálnost potvrdil. Správnost, úplnost a aktuálnost ÚÚ použitého v ÚAP potvrzuje poskytovatel v pasportu údaje o území.

ÚÚ v oblasti ochrany přírody a krajiny

Tabulky 1 a 2 obsahují přehled jednotlivých ÚÚ týkajících se ochrany přírody a krajiny, jejich poskytovatele a územní rozsah, ve kterém data poskytují.

ÚÚ poskytované AOPK ČR

Jak je patrné z tabulek 1 a 2, velkou část ÚÚ týkajících se ochrany přírody poskytuje ředitelství AOPK ČR. Vrstvy zvláště chráněných území, lokalit Natura 2000 a památných stromů spravuje a poskytuje jako součást pro-

Tabulka 1 Údaje o území pro ÚAP obcí

Údaj o území podle části A příl. č. 1 vyhl. č. 500/2006 Sb.	Poskytovatel	Územní rozsah
17. oblast krajinného rázu a její charakteristika (Tento ÚÚ se poskytuje pouze, jsou-li oblasti krajinného rázu vymezeny.)	správa NP AOPK ČR – správa CHKO obecní úřad ORP	území NP území CHKO správní obvod ORP mimo území NP a CHKO
18. místo krajinného rázu a jeho charakteristika (Tento ÚÚ se poskytuje, pouze jsou-li místa krajinného rázu vymezena.)	správa NP AOPK ČR – správa CHKO obecní úřad ORP	území NP území CHKO správní obvod ORP mimo území NP a CHKO
21. ÚSES – nadregionální	AOPK ČR – ředitelství	ČR
21. ÚSES – regionální	správa NP AOPK ČR – správa CHKO krajský úřad	území NP území CHKO území kraje mimo území NP a CHKO
21. ÚSES – místní	správa NP AOPK ČR – správa CHKO obecní úřad ORP	území NP území CHKO správní obvod ORP mimo území NP a CHKO
22. významný krajinný prvek registrovaný, pokud není vyjádřen jinou položkou	pověřený obecní úřad	správní obvod pověřené obce
23. významný krajinný prvek ze zákona, pokud není vyjádřen jinou položkou	obecní úřad ORP	správní obvod ORP
24. přechodně chráněná plocha	správa NP AOPK ČR – správa CHKO obecní úřad ORP	území NP území CHKO správní obvod ORP mimo území NP a CHKO
25. národní park včetně zón a ochranného pásma	AOPK ČR – ředitelství	ČR
26. chráněná krajinná oblast včetně zón	AOPK ČR – ředitelství	ČR
27. národní přírodní rezervace včetně ochranného pásma	AOPK ČR – ředitelství	ČR
28. přírodní rezervace včetně ochranného pásma	AOPK ČR – ředitelství	ČR
29. národní přírodní památka včetně ochranného pásma	AOPK ČR – ředitelství	ČR
30. přírodní park	krajský úřad	území kraje
31. přírodní památka včetně ochranného pásma	AOPK ČR – ředitelství	ČR
32. památný strom včetně ochranného pásma	AOPK ČR – ředitelství	ČR
33. biosférická rezervace UNESCO, geopark UNESCO	AOPK ČR – ředitelství	ČR
34. Natura 2000 – evropsky významná lokalita	AOPK ČR – ředitelství	ČR
35. Natura 2000 – ptačí oblast	AOPK ČR – ředitelství	ČR
36. lokality výskytu zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů s národním významem	AOPK ČR – ředitelství	ČR
42. hranice biochor	AOPK ČR – ředitelství	ČR
119A. další dostupné informace – mokřady mezinárodního významu (RAMSAR)	AOPK ČR – ředitelství	ČR
119B. další dostupné informace – migračně významná území	AOPK ČR – ředitelství	ČR

Tabulka 2 Údaje o území pro ÚAP krajů

Údaj o území podle části A příl. č. 1 vyhl. č. 500/2006 Sb.	Poskytovatel	Územní rozsah
33. hranice bioregionů a biochor	AOPK ČR – ředitelství	ČR
37A. další dostupné informace týkající se např. životního prostředí – mokřady mezinárodního významu (RAMSAR)	AOPK ČR – ředitelství	ČR
37B. další dostupné informace týkající se např. životního prostředí – migračně významná území	AOPK ČR – ředitelství	ČR

Tabulka 3 Seznam zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů s národním významem

Latinské jméno	České jméno	Kategorie (KO – kriticky ohrožený druh, SO – silně ohrožený druh)
Živočichové		
<i>Margaritifera margaritifera</i>	perlodka říční	KO
<i>Spermophilus citellus</i>	sysel obecný	KO
<i>Parnassius mnemosyne</i>	jasoň dymnivkový	KO
<i>Otis tarda</i>	drop velký	KO
<i>Zamenis (Elaphe) longissimus</i>	užovka stromová	KO
<i>Parnassius apollo</i>	jasoň červenooký	KO
<i>Lopinga achine</i>	okáč jilkový	KO
<i>Maculinea arion</i>	modrásek černosvrtný	KO
<i>Chazara briseis</i>	okáč skalní	SO
Rostliny		
<i>Dianthus arenarius subsp. bohemicus</i>	hvozdík písečný český	KO
<i>Gentianella praecox subsp. bohemica</i>	hořeček mnohotvarý český	KO
<i>Lathyrus pisiformis</i>	hrachor hrachorovitý	KO
<i>Nymphoides peltata</i>	plavín štítnatý	KO
<i>Orchis tridentata</i>	vstavač trojzubý	KO
<i>Potamogeton praelongus</i>	rdest dlouholistý	KO
<i>Pulsatilla vernalis</i>	koniklec jarní	KO

vozovaného Ústředního seznamu ochrany přírody. Ostatní ÚÚ poskytuje AOPK ČR z pověření Ministerstva životního prostředí.

V září 2008 bylo schváleno organizační opatření ředitele AOPK ČR k poskytování údajů o území. Na jeho základě poskytuje AOPK ČR v současnosti veškeré ÚÚ v podobě vektorových vrstev, zpracovaných za celé dané území, s atributy jasně určenými tabulkou struktur.

Charakteristika vybraných údajů o území

Vedle běžně známých jevů, jakými jsou zvláště chráněná území nebo území soustavy Natura 2000, poskytuje AOPK ČR pro potřeby pořízení ÚAP i následující, méně jasná či známá data, která zaslouží vysvětlení:

Lokality výskytu zvláště chráněných druhů (ZCHD) rostlin a živočichů s národním významem. Do výběru ZCHD s národním významem byly zařazeny druhy, pro které jsou přijaté nebo připravené záchranné programy, případně se pro ně příprava záchranného programu zvažuje v nejbližších letech. Všechny tyto druhy jsou v ČR bezprostředně ohroženy vyhynutím a jsou zařazeny do kategorie kriticky nebo silně ohrožený druh podle § 48 zákona č. 114/1992 Sb. Tyto druhy však představují jen velmi malou část z celkového počtu ZCHD zařazených v těchto kategoriích.

Tento, na první pohled poměrně striktní výběr druhů (v porovnání s celkovým seznamem zvláště chráněných druhů), je dán nutností poskytovat v rámci ÚÚ takové informace, které

jsou z hlediska území státu úplné, tzn. je zde dostatek informací o všech nebo téměř všech lokalitách předmětného druhu. Zároveň musí být poskytovatel ÚÚ (v tomto případě AOPK ČR) schopen je pravidelně aktualizovat.

Konkrétní seznam ZCHD s národním významem je uveden v tabulce 3. Jako doplňující informaci uvádíme, že v rámci uvedeného seznamu je na území státu vymezeno více než 250 samostatných polygonů/biotopů druhů, jejichž pravidelný monitoring, zajišťující dostatečné množství údajů pro aktualizaci ÚÚ, je sám o sobě poměrně náročný.

Migračně významná území. Tento údaj o území tvoří podkladový materiál pro

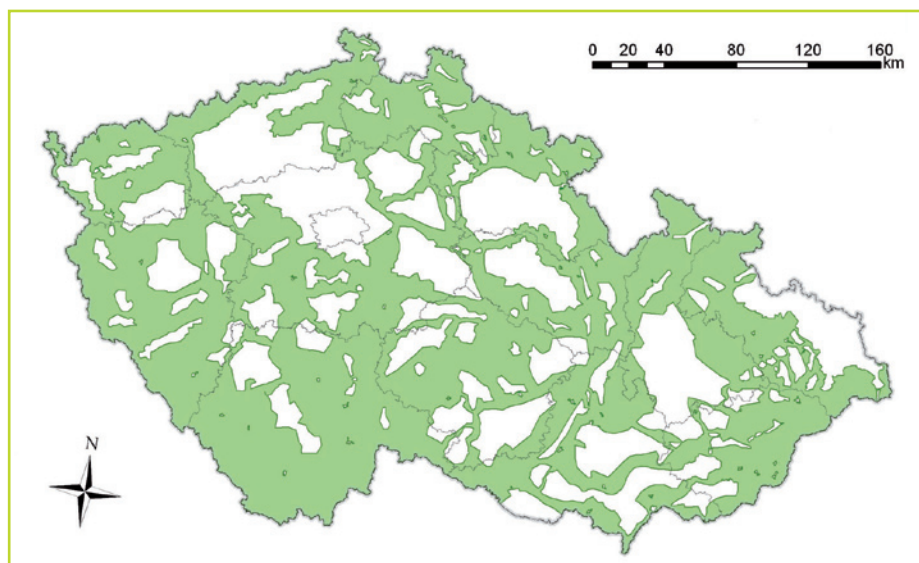
ochranu průchodnosti krajiny pro volně žijící živočichy, především velké savce. Základem pro vytvoření mapy byla data o výskytu a migracích losa evropského, rysa ostrovida, vlka obecného a medvěda hnědého na území ČR (jejichž nároky pokrývají rovněž potřeby ostatních živočichů do velikosti jelena) a struktura krajiny s důrazem na přírodně zachovalá území s vyšší lesnatostí. Výstupem je mapa migračně významného území (viz mapa 1) v prostorovém rozlišení 1 : 100 000, ve kterém by měla být zohledněna problematika migrace volně žijících živočichů v procesu územního plánování; tj. mělo by být zajištěno zachování migrační prostupnosti krajiny a omezeno takové využití území (včetně umísťování staveb), které by bránilo volnému pohybu zvěře. V místech výskytu a migrace uvedených zvláště chráněných živočichů je omezení migrační prostupnosti území škodlivým zásahem do jejich přirozeného vývoje ve smyslu § 50 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb.

Protože uvedený podklad je v současné době ve velmi hrubém měřítku, probíhá jeho zpřesňování v rámci výzkumného úkolu, jehož hlavním řešitelem je Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v.v.i., a spoluřešitelem AOPK ČR.

První zkušenosti s poskytováním údajů o území z hlediska AOPK ČR

Jak již bylo uvedeno, jedná se o zcela nový institut, jehož aplikace byla zahájena až v roce 2007. Z toho vyplývají určité nejasnosti, popř. problémy při zajišťování této činnosti:

Počet pořizovatelů ÚAP v České republice je vysoký (205 obcí s rozšířenou působností, 14 krajských úřadů včetně Magistrátu hlavního města Prahy, 5 újezdních úřadů). Poskytovatelé ÚÚ se tak musí vypořádat s poměrně širokou administrativou. Každému po-

Mapa 1 Migračně významná území

Kriticky ohrožená užovka stromová (*Zamenis longissimus*) patří k nejvzácnějším druhům plazů České republiky s výskytem pouze v třech oblastech: v Poohří, Podýjí a v Bílých Karpatech. Vymezené biotopy tohoto druhu jako údaj o území poskytuje pro potřeby územně plánovací dokumentace AOPK ČR.
Foto K. Janoušek

řizovateli zvláště jsou povinni poskytnout ÚÚ včetně pasportů a předat jejich aktualizaci vždy, když dojde ke změně ve zdrojových datech. K tomu je nutné si uvědomit, že např. AOPK ČR poskytuje 18 samostatných ÚÚ na celém území státu a další v jednotlivých CHKO. To znamená výrazné zatížení poskytovatelů, především při samotné administraci celého procesu poměrně vysokými personálními a finančními nároky.

Formát poskytovaných ÚÚ a pořizovaných ÚAP. Stavební zákon (§ 27 odst. 3) umožňuje poskytování ÚÚ v jakékoliv podobě, od vektorové vrstvy až po černobílou papírovou mapu. Zákonem doporučenou digitální formu pak může vedle vektorové vrstvy představovat umístění i neumístěný rastr. Zároveň je při každém poskytnutí ÚÚ potřeba přiložit podepsaný pasport údaje o území (více viz vyhl. č. 500/2006 Sb.), ve kterém poskytovatel stvrzuje správnost poskytnutých ÚÚ. To v konečném důsledku, při striktním výkladu zákona, znesnadňuje či znemožňuje efektivní poskytování pouze elektronickou formou.

Pořizovatel ÚAP na druhé straně také nemá předepsaný základní technický postup, který by mu určoval jakým způsobem ÚÚ zpracovat a zpětně poskytnout ke kontrole

poskytovatelům ÚÚ. Na straně pořizovatele tak opět mohou vzniknout veškeré myslitelné výstupy, ať už elektronické či papírové. Poskytovatel tak může být, a často i je, postaven do situace, kdy mu je zaslána pozvánka k fyzické kontrole zpracovaných ÚÚ do sídla pořizovatele ÚAP místo toho, aby mu data ke kontrole byla zaslána elektronicky s možností stejnou formou odpovědět.

Kontrola správnosti zpracování ÚÚ do ÚAP. Podle § 28 stavebního zákona je poskytovatel ÚÚ povinen na základě výzvy pořizovatele potvrdit správnost zpracovaných ÚÚ. Tato část procesu je především vzhledem k předchozímu odstavci (formát poskytovaných ÚÚ) v praxi neuskutečnitelná. Zároveň se jedná podle našeho názoru o zbytečný proces, který pouze formálně dotazuje poskytovatele s žádostí o administrativně opět složitě potvrzení správnosti, nejčastěji papírovou podobou. Domníváme se, že je nutné při novele stavebního zákona kontrolu ze strany poskytovatelů vypustit. Naopak je nutné na straně poskytovatelů i pořizovatelů do budoucna zákonem a nebo prováděcí vyhláškou určit jasný a technicky jednotný postup celého procesu. To by zajistilo vždy správné zpracování ÚÚ ze strany pořizovatelů ÚAP.

Závěrem

Údaje o území jsou silným nástrojem jak pro jejich poskytovatele, tak pro úřady územního plánování. Na jedné straně jsou zde vyjmenované subjekty povinné poskytovat standardně vybrané limity území včetně pravidelné aktualizace (a tím, pokud se tak ještě nestalo, standardizovat proces sběru a aktualizace dat na své straně). Na straně úřadů územního plánování pak vzniká (snad) stoprocentní jistota zobrazení veškerých relevantních informací v územně-plánovacích dokumentech.

Proces poskytování ÚÚ a jejich zapracování ze strany pořizovatelů ÚAP je bez jasného právního výkladu neujasněný a často zbytečně administrativně náročný. To pak způsobuje především technický nesoulad mezi jednotlivými aktéry a reálně ohrožuje konečnou kvalitu produktu.

Doufáme, že zmíněné problémy představují pouze typické porodní bolesti, které budou ke spokojenosti poskytovatelů ÚÚ, pořizovatelů ÚAP a v konečném důsledku uživatelů územně-plánovací dokumentace dostatečně rychle vyřešeny.

Odkazy

■ Portál ochrany přírody/Poskytování dat/Územně analytické podklady (portal.nature.cz) – informace k poskytování ÚÚ AOPK ČR

■ Ústav územního rozvoje/Konzultační středisko/Metodické návody/Územně analytické podklady (www.uur.cz) – metodické návody k pořizování ÚAP

Zdroje

■ Ústav územního rozvoje Ministerstva pro místní rozvoj (2007): Pořizování územně analytických podkladů – metodický návod

■ Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)

■ Vyhláška č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně-plánovací dokumentaci a způsobu evidence územně-plánovací činnosti

Autoři pracují v AOPK ČR Praha

SUMMARY

Votrubec J. & Hošek M.: Providing Territorial Data in Nature Conservation and Landscape Protection

The authors present a new issue within the Building Act, namely providing with territorial data, which aims at the duty of the respective authorities to provide with relevant information as a background for elaborating planning documentation. They pay a special attention to performing the duty by a data provider. On January 1, 2007, Act No. 183/2006 Gazette on Urban and Country Planning and Building Code as well as Ministry of Regional Development of the Czech Republic Decree No. 500/2006 Gazette on Planning Analytical Materials, Planning Documentation and Ways of Planning Activities Filing entered

into force. Thus, some authorities within the Public Administration and private entities are obliged to provide procurers of planning analytical materials with territorial data. Within the State Nature Conservancy, all its levels, from the Ministry of the Environment of the Czech Republic to municipalities with authorized municipal (= local) office are in charge of implementing the Act, including the Agency for Nature Conservation and Landscape Protection of the Czech Republic (ANCLP CR). Most of the territorial data dealing with nature conservation are provided by the ANCLP CR's Headquarters. Layers of Specially Protected Areas, European Community's Natura 2000 network sites and memorial/veteran trees are managed as a part of the Nature Conservancy Central Register. Other territorial data are provided on the authority of the Ministry of the Environment of the Czech Republic. At present, all the territorial data are distributed as vectorial layers, elaborated for the whole area.